

V rámci vývoje projektu STOP-SV byla vypracována systematická rešerše. Tento newsletter poskytuje shrnutí úvodní fáze projektu a dalších aktualit.

Rešerše literatury

Cílem této rešerše bylo rozpoznat charakter, rozsah a následky sexuálního násilí v prostředí noční zábavy a s ním spojené rizikové faktory a dále identifikovat možné způsoby prevence a reakce na sexuální násilí v prostředí noční zábavy.

Co je to sexuální násilí a jaká je jeho prevalence?

Světová zdravotnická organizace definuje sexuální násilí jako: „Jakékoliv sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak, nehledě na vztah k oběti, a to v jakémkoliv prostředí zahrnujícím (nikoliv výlučně) domov a práci“ (1). Tato definice zahrnuje širokou škálu agresivního a nekonsenzuálního jednání, mezi kterou může v kontextu prostředí noční zábavy patřit:

- Znásilnění nebo pokus o znásilnění;
- Nevyžádaný sexuální kontakt (osahávání, nevyžádané líbání a doteky);
- Nevyžádaná sexuální pozornost (bez kontaktu) nebo obtěžování (např. nevhodné poznámky a sexuálně motivovaná gesta);
- Vynucená sexuální aktivita (např. prostřednictvím výhrůzek, slovního nátlaku nebo skrytého podávání alkoholu a drog);
- Sexuální aktivita s osobou, která není schopna poskytnout svolení;
- Sexuální vykořisťování.

Obvyklá představa sexuálního násilí v prostředí nočního života je taková, že se jej nejčastěji dopouštějí návštěvníci mužského pohlaví vůči ženám – ať už návštěvnícům, tak i pracovnícům podniků. Mohou se jej však dopouštět osoby obou pohlaví, a to vůči ženám i mužům. Stejně tak se jej mohou dopouštět zaměstnanci – jak vůči zákazníkům, tak svým spolupracovníkům. Existuje několik způsobů, jakým se může sexuální násilí v prostředí noční zábavy projevovat (2,3):

- **Oportunistické:** když někdo na přeplněném parketu využije příležitost k tomu, aby se dotýkal jiné osoby; když někdo využije opilosti jiné osoby k sexuální agresii (toto se týká nejen cizích osob, ale i partnerů, protějšků na rande a známých)
- Sexuální násilí se může projevovat **nesprávným odhadem situace:** např. když se někdo mylně domnívá, že o něj má jiná osoba sexuální zájem nebo že pro ni bude sexuální akt akceptovatelný. Násilí se může projevovat i jako následek podobných nedorozumění – např. v podobě agresivního odmítnutí nebo agresivní reakce na odmítnutí.
- **Sexuální predátoři** mohou navštěvovat podniky noční zábavy s vidinou toho, že snadno najdou potenciální oběti; a to zvláště ty, které jsou pod vlivem alkoholu nebo drog.
- **Společenské normy** mohou sexuální násilí podporovat a zabraňovat tak jeho rozpoznání – např. pokud jsou ženy, které konzumují alkohol nebo pracují za barem, považovány za „povolné“, nebo pokud jsou nevyžádané doteky v prostředí noční zábavy akceptovány jako součást běžného chování.

Tabulka č. 1 poskytuje přehled o výskytu sexuálního násilí v prostředí noční zábavy napříč různými skupinami a podmínkami.

Tabulka č. 1: Výskyt sexuálního násilí v prostředí noční zábavy

- Studie, která proběhla v USA, zjistila, že pětina návštěvníků klubů čelila během dané noci v klubu sexuální agresii (5).
- 50 % mladých žen (19-29 let) účastnících se noční zábavy v Kanadě uvedlo, že má zkušenost s nevyžádanou a/nebo neodbytnou sexuální agresí v prostředí noční zábavy (4)
- Dle brazilské studie uvedlo přes 10 % účastníků noční zábavy (muži i ženy), že je někdo v klubu během dané noci políbil nebo se snažil s nimi mít pohlavní styk proti jejich vůli. 3-5 % pak uvedlo, že v klubu během dané noci někoho políbili nebo se s ním snažili mít pohlavní styk proti jeho vůli (6).
- 11,6 % účastníků noční zábavy ve Velké Británii, kteří konzumovali alkohol již doma před „akcí“, uvedlo, že byli během posledního roku terčem sexuálního obtěžování v prostředí noční zábavy (v porovnání s 5 % u osob, kteří před akcí nepili) (7).

Následky

Sexuální násilí v prostředí noční zábavy (i jinde) může mít přímé i nepřímé následky. Může například vést ke zraněním, trvalým následkům, ale také k smrti. Na tělesný a duševní stav oběti může mít negativní vliv rovněž stres a vzniklé psychické problémy, užívání různých látek, nechtěné těhotenství nebo následný potrat a sexuálně přenosné nemoci (8). Lze rovněž pozorovat vliv sexuálního násilí na samotné prostředí noční zábavy. Dle britské studie by se více než čtvrtina účastníků noční zábavy zdráhala vrátit se do podniku, ve kterém se jich někdo nevyžádaně sexuálně dotýkal (9).

Ovlivňující faktory

Dostupná data naznačují, že charakter a rozsah sexuálního násilí v prostředí noční zábavy je výsledkem kombinace mnoha vzájemně souvisejících faktorů, které mohou sexuální násilí (ve většině případů) podporovat, nebo mu naopak předcházet. Mezi ně mohou patřit individuální faktory (např. konzumace alkoholu), vztahy mezi jednotlivci (skupinová dynamika) a také komunita a společnost, ve které tyto osoby žijí (např. postoje, očekávání a společenské normy).

Prevence

Prevenici sexuálního násilí v prostředí noční zábavy se zabývá pouze několik studií. Čtyři studie pojednávaly o tom, co mohou jednotlivci (především ženy) udělat pro to, aby nebyly v prostředí noční zábavy snadným terčem sexuálního násilí. Příkladem může být omezení konzumace alkoholu. Dalším doporučením bylo, aby tyto osoby nechodily samy, případně se zdržovaly ve skupinkách či společnosti svých přátel; aby se vyhýbaly interakci s cizími osobami; a aby netolerovali agresivní jednání a tím tak odrazovali potenciální agresory od tohoto chování. Pomocí gest a signálů také mohou upozorňovat své přátele na potenciálně rizikové situace. Návštěvníci klubů by si rovněž měli dávat pozor, aby jim někdo nevhodil do pití psychoaktivní látku (drogu nebo léky). Další alternativou může být konzumace nápojů z uzavřených lahví (2, 10-12). Dvě studie zkoumaly prevenci sexuálního násilí a dalších trestných činů na komunitní úrovni, a to prostřednictvím alkoholové politiky (např. omezením prodeje, změnou cenové politiky, zodpovědným podáváním alkoholu atd.). Anglická studie zjistila, že v oblastech s restriktivnější alkoholovou politikou došlo k významnému snížení výskytu násilných trestných činů, sexuálních trestných činů a přestupků proti veřejnému pořádku (13).

Aktuality

Vývoj školicí metodiky

Informace získané během rešerše literatury byly využity k tvorbě obsahu tréninkového manuálu a dalších materiálů. Byla tak vytvořena prvotní verze manuálu a školicích materiálů, kterou připomínkovali partneři ze všech čtyř zemí. V současné době se podoba všech materiálů finalizuje. Předpokládá se, že školení pracovníků v prostředí noční zábavy bude zahájeno začátkem roku 2018.

Druhý projektový meeting (Praha, Česká republika)

Druhé setkání v rámci partnerství STOP-SV proběhlo 7.-9. prosince 2017 na Klinice adiktologie 1. LF UK a poskytlo tak všem partnerům příležitost probrat dosavadní vývoj projektu a zhodnotit podobu školicího programu. Partneři měli možnost setkat se s členy české koalice, kteří jim poskytli důležité informace ohledně prostředí noční zábavy v Praze. Briefingu členů týmu 1. Lékařské fakulty UK se účastnili také novináři a média se kterými po tiskové konferenci proběhla diskuze. Setkání tak pomohlo definovat další potřebné kroky a finalizovat podobu školicích a evaluačních strategií.

Partnerské organizace STOP-SV

IREFREA Španělsko a Portugalsko

IREFREA je jedna z nejstarších evropských organizací protidrogové prevence. Mezi hlavní činnosti španělských a portugalských týmů spadá prevence užívání alkoholu a drog (výzkum, evaluace a implementace preventivních programů). Tito experti se aktivně zapojují do odborných aktivit v rámci mezinárodních organizací jako jsou EMCDDA a NIDA. Organizují řadu odborných konferencí napříč Evropou a vedou nebo se zapojují do více než 30 výzkumných projektů na evropské či národní úrovni. IREFREA v obou zemích dosahuje výborných výsledků s praktickým dopadem v oblasti prevence rizikových faktorů, jako je násilí mladistvých a genderové násilí. Mají také rozsáhlé zkušenosti se vzděláváním a pomáhají posilovat postavení organizací občanské společnosti na národní i mezinárodní úrovni. IREFREA je od svých počátků členem Fóra občanské společnosti pro otázky drog.

Institut veřejného zdraví (PHI) Univerzity Johna Moorea v Liverpoolu (LJMU)

PHI je dynamicky se rozvíjející výzkumná instituce. Výsledky její práce přispívají ke zlepšení veřejnozdravotní politiky, a to jak na místní, tak i národní a mezinárodní úrovni. Specializuje se na aplikovaný výzkum, publikování systematických rešerší, evaluaci preventivních programů, zvyšování povědomí v oblasti veřejného zdraví (např. užívání alkoholu a drog, násilí, sexuální chování) a zkoumání efektivity intervencí sloužících k omezení negativních důsledků konzumace alkoholu. PHI má statut Spolupracujícího centra Světové zdravotnické organizace pro prevenci násilí, včetně genderového násilí a násilí mladistvých. Specializuje se zejména na násilí v prostředí nočního života a na komplexní výzkum v oblasti užívání alkoholu a drog, rizikového sexuálního chování a bezpečí v kontextu noční zábavy. Experti z PHI rovněž úzce spolupracují s EMCDDA.

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

Klinika adiktologie
1. LF UK a VFN v Praze

Klinika adiktologie má bohaté zkušenosti s kvantitativním a kvalitativním výzkumem v oblasti užívání návykových látek a závislostí. Její odborníci dále vedou projekty včetně implementace, evaluace a informování laické i odborné veřejnosti. Klinika aktivně spolupracuje s Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti a podílí se na národních a mezinárodních výzkumných projektech. Součástí Kliniky adiktologie je rovněž specializované centrum pro právo a kriminologii s bohatými zkušenostmi v oblasti výzkumu viktimizace a kriminality.

Projekt STOP ! SV

Pro více informací o projektu STOP-SV prosím kontaktujte partnerské organizace nebo navštivte naše webové stránky:

IREFREA – Španělsko

www.irefrea.org | www.irefrea.eu

Kontaktní osoba: Montse Juan | mjuan@irefrea.org

Institut veřejného zdraví – LJMU

www.cph.org.uk

Kontaktní osoba: Zara Quigg | Z.A.Quigg@ljmu.ac.uk

IREFREA – Portugalsko

www.irefrea.org | www.irefrea.eu

Kontaktní osoba: Fernando Mendes | irefrea.pt@gmail.com

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

www.adiktologie.cz

Kontaktní osoba: Roman Gabrhelík | roman.gabrhelik@lf1.cuni.cz

STOP ! SV – školení pracovníků o prevenci sexuálního násilí: tvorba preventivních a organizačních strategií pro pracoviště v prostředí noční zábavy

Project co-funded by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme (2014-2020) of the European Union.

This project has been produced with the financial support of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the STOP-SV partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Seznam literatury

1. KRUG, E. G., MERCY, J. A., DAHLBERG, L. L. & ZWI, A. B. 2002. The world report on violence and health. *Lancet*, 360, 1083-8.
2. KAVANAUGH, P. R. 2013. The continuum of sexual violence: Women's accounts of victimization in urban nightlife. *Feminist Criminology*, 8, 20-39.
3. GRAHAM, K., WELLS, S., BERNARDS, S. & DENNISON, S. 2010. "Yes, I Do But Not With You"-Qualitative Analyses of Sexual/Romantic Overture-related Aggression in Bars and Clubs. *Contemporary Drug Problems*, 37, 2-2.
4. GRAHAM, K., BERNARDS, S., ABBEY, A., DUMAS, T. & WELLS, S. 2014. Young women's risk of sexual aggression in bars: the roles of intoxication and peer social status. *Drug & Alcohol Review*, 33, 393-400.
5. JOHNSON, M. B., VOAS, R., MILLER, B., BOURDEAU, B. & BYRNES, H. 2015. Clubbing With Familiar Social Groups: Relaxed Vigilance and Implications for Risk. *Journal of Studies on Alcohol & Drugs*, 76, 924-927.
6. SANTOS, M. G. R., PAES, A. T., SANUDO, A., ANDREONI, S. & SANCHEZ, Z. M. 2015. Gender Differences in Predrinking Behavior Among Nightclubs' Patrons. *Alcoholism, Clinical And Experimental Research*, 39, 1243-1252.
7. HUGHES, K., ANDERSON, Z., MORLEO, M. & BELLIS, M. A. 2008. Alcohol, nightlife and violence: the relative contributions of drinking before and during nights out to negative health and criminal justice outcomes. *Addiction*, 103, 60-65.
8. MIKTON, C. 2010. Preventing intimate partner and sexual violence against women: taking action and generating evidence. *Inj Prev*, 16, 359-60.
9. HARDCASTLE, K., HUGHES, K., & QUIGG, Z. (2015). Experiences and attitudes towards unwanted sexual touching in the night time economy: The impact of the There's No Excuse campaign. Liverpool: Centre for Public Health.
10. BROOKS, O. 2011. 'GUYS! STOP DOING IT!' Young Women's Adoption and Rejection of Safety Advice when Socializing in Bars, Pubs and Clubs. *British Journal of Criminology*, 51, 635-651.
11. KAVANAUGH, P. R. & ANDERSON, T. L. 2009. Managing Physical and Sexual Assault Risk in Urban Nightlife: Individual- and Environmental-Level Influences. *Deviant Behavior*, 30, 680-714.
12. KAVANAUGH, P. R. 2013. The continuum of sexual violence: Women's accounts of victimization in urban nightlife. *Feminist Criminology*, 8, 20-39.
13. DE VOCHT, F., HERON, J., CAMPBELL, R., EGAN, M., MOONEY, J. D., ANGUS, C., BRENNAN, A. & HICKMAN, M. 2016. Testing the impact of local alcohol licencing policies on reported crime rates in England. *Journal Of Epidemiology And Community Health*.